

Posudek magisterské diplomové práce

Autor: Bc. Alžběta Poláková

Název: *Obraz Jidáše Iškariotského v soudobém bádání a kulturních kontextech*. Praha 2020

Vedoucí práce: Jiří Lukeš, Ph.D. (katedra biblistiky a judaistiky UK HTF)

Formální kritéria:

Česky psaná diplomová práce, předložená na katedře biblistiky a judaistiky UK HTF, odpovídá formálním kritériím stanoveným pro vypracování diplomových prací a obsahuje všechny náležitosti (včetně prohlášení studenta o samostatném vypracování) nutné pro její přijetí. Práce prošla kontrolou v systému Turnitin (dne 22.7.2020) a dle protokolu se nejedná o plagiát (viz https://is.cuni.cz/studium/dipl_uc/redir.php?redir=plagiaty_protokol&did=198948&kid=184648&fid=120368588).

Rozsah a struktura:

Magisterská diplomová práce čítá celkem 111 stran včetně příloh. Její textová část začíná na straně 8 *Úvodem* a končí na straně 71 *Závěrem*, přičemž na stranách 80-109 předkládá autorka obrazové *Přílohy*. Vlastnímu textu předchází česká i anglická *Anotace* včetně *Klíčových slov*. *Obsah* práce je na straně 5 a 6, *Seznam zkratk* na straně 7. *Seznam použité literatury* (převážně anglické) je na stranách 72-75, *Internetové zdroje* uvádí autorka na stranách 76-77, po nichž následuje *Seznam citovaných institucí* na stranách 78-79. Anglický *Abstract* se nachází na s. 111. Kromě *Úvodu* (s. 8-9) a *Závěru* (s. 71) je práce rozdělena do pěti navazujících kapitol - 1. *Stručné dějiny bádání* (s. 10-13), 2. *Biblická zpráva o Jidášovi* (s. 14-24), 3. *Jidáš v textech tvořících sociální paměť* (s. 25-33), 4. *Jidáš v obrazu sociální paměti* (s. 34-57) a 5. *Jidáš ve filmu* (s. 58-70), jež mají četné pododdíly. Obsahová struktura práce je logická, autorka volí postup „od textu k obrazu, hře a filmu“.

Jazyk a styl, grafická úprava:

Autorka užívá náležitě odbornou terminologii i styl, její popisy jsou srozumitelné, každá věta má své místo i obsah. Myšlenky jsou vyjádřeny přesně a práce po jazykové stránce odpovídá vědeckým publikacím. Autorka pracuje s pestrou slovní zásobou, volí adekvátní délku vět i souvětí, v případě potřeby užije hebrejské fonty (pod čarou). Dílo je čtivé, a je patrné, že jazykové stránce věnovala náležitou péči, což platí také o kvalitě příloh a celkové grafické úpravě. Text je psán menším fontem a v daném formátu je práce dobře čitelná i velmi přehledná. Poznámkový aparát odpovídá badatelské práci autorky a je zřetelně patrné, kde autorka cituje, navazuje na postoje autorit a kde činí vlastní závěry.

Obsah, metodologie, stanoviska a hodnocení práce:

Autorka pokračuje v tématu, jež řešila v rámci bakalářské práce. Analýzy neopakuje, ale pokračuje v tématu dál a s novou hermeneutickou perspektivou. Po *Stručných dějinách bádání* (s. 10-13) a rozborech biblických textů (Pavlovy listy a evangelia, s. 14-24) vstupuje do oblasti, jež nedílně souvisí s obrazem Jidáše v tradici, umění a sociální paměti. Svým počinem navazuje na dlouhodobý program novozákonní sekce katedry biblistiky a judaistiky HTF UK, na němž se kromě školitele autorky podílejí hostující profesor Thomas R. Hatina a prof. Sandra Huebenthal, jež oba vedou doktorandy s tématy práce zaměřenými na Jidáše Iškariotského v kontextu zkoumání sociální a kulturní paměti.

Ke svým analýzám nevyužívá autorka pouze textů – biblických, apokryfních či pseudoepigrafních –, ale pracuje s obrazy a filmem. Jedná se tedy o práci mezioborovou, a to velmi komplexně pojatou. Práce je nabitá informacemi a záběr autorky je široký. Volba uměleckých děl i filmů, se kterými autorka pracuje, je reprezentativní, což svědčí o orientaci v problematice. Nároky na metodiku interpretace a hermeneutické zvládnutí přístupu k rozmanitým projevům lidského ducha (vyprávění, text, obraz, film, muzikál), navíc z rozdílných dob a mnohdy zásadně odlišných komunit, jsou značné a autorka se s tímto faktem zdařile vyrovnává. Spojujícím prvkem analýz je nejen postava Jidáše, ale

také prizma sociální paměti. Při práci s texty je autorka deskriptivní, analyzuje narativy, vystihuje podstatu a je v souladu s interpretací dalších míst. Dá se říci, že zvládá na poměrně malém rozsahu prezentovat řadu faktů a úvah z rozmanitých prostředí lidské tvorby, jež mají společné téma – „Jidáš“. Činí tak s přehledem a vytváří nejen obraz osobnosti „Ježíšova zrádce“ v jednotlivých komunitách i prostředích, ale také v rozličných staletích. Daří se jí vystihnout, o jak atraktivní a v dějinách se opakující tematiku se jedná. Čtenář je poučen, a to velmi nenásilným a příjemným způsobem. Jsou mu předkládány informace získané ze stěžejních, světově uznávaných prací k tématům, ale i autorčiny osobní výtěžky z bádání. Autorka pracuje s motivy, dokáže vystihnout umělecký záměr, charakterizovat dobu a prostředí, k čemuž potřebuje nejen znalosti z oblasti biblistiky, ale rovněž z religionistiky, hermeneutiky, literární teorie, literatury samotné, církevní historie, kunsthistorie, filmu, kultury a částečně i z oblasti psychologie. Autorka věnovala svému dílu náležitou péči i čas, který jí stálo nejen zhlédnutí filmů, nastudování jejich hodnocení, ale také intenzivní procházení světových galerií a hledání patřičných děl, nemluvě o práci interpretační a exegetické nebo komparační. Přesto by mohla větší pozornost věnovat teorii literární fikce či poetice vyprávění (např. A. Compagnon, *Démon teorie. Literatura a běžné myšlení*. Brno: Host 2009; T. Todorov, *Úvod do fantastické literatury*. Praha: Karolinum 2010), anebo přímo narativní struktury literatury a filmu (viz S. Chatman, *Příběh a diskurs*. Brno: Host 2008), což by se při interpretaci jidášovských příběhů projevilo. Zestručnit (avšak nezploštit) nabízené množství informací, kvalifikovaně badatelsky zpracovat množství poznatků do souvislého či kompaktního obrazu (způsobem „od starověkých textů k filmu“), je u tak rozsáhlého tématu samo o sobě nesnadným úkolem, při němž však autorka skvěle obstála. Síla její diplomové práce je v komplexnosti a snaze zohlednit při interpretaci dnes užívanou (a ve světě biblistiky poměrně novou) oblast sociální paměti, která umožňuje propojit pojednávané fenomény, oralitu, aspekty komunity, přetváření příběhu v jednotlivých generacích či dobách atd.

Přínosná je však i autorčina analytická práce založená na „zpracování množství informací“, zmínka Arabského evangelia dětství (s. 25-26) či rozsáhlé přiblížení etiopské Knihy kohouta (s. 26-33), což je v badatelském světě poměrně novinka. Samotnou teorií sociální paměti není čtenář zatěžován (což by bylo téma na samostatnou práci), ale z textu jasně vyplývá, jak ji autorka užívá a jakým způsobem tvoří hermeneutický svorník jejího multioborového díla. Velmi zajímavá je podkapitola „4.5. Jidáš v české lidové tradici“, která podtrhuje šíři autorčina záběru.

Autorka se velmi zdařile orientuje také ve světě mediální tvorby a vnímá problematiku *Wirkungsgeschichte*, která je v oblasti teologie stále populárnější. Přesahy biblických textů a postav do života společnosti, a to i vně církve skrze uměleckou tvorbu, jsou stále více ceněnou oblastí bádání.

Nejpůsobivější částí práce je však kapitola od strany 58 do strany 70. V této části díla se plně ukazuje, s jakým přehledem autorka své dílo pojala, jak rozsáhlé má v dané oblasti vědomosti a kde je těžiště jejího zájmu. Je to film a muzikál (od r. 1927 do r. 2004)! Právě o této oblasti práce by mohla probíhat diskuse v rámci obhajoby. Autorce je blízká postmoderní společnost a dokáže skvěle analyzovat práci moderních tvůrců s tradičními náměty a postavami.

Závěr:

Diplomová práce Bc. Alžběty Polákové (pojatá multioborově) zdařile přiblížila problematiku ohlášenou v názvu práce. Autorka nashromáždila značné množství poznatků, které kriticky vyhodnotila a využila při práci s texty i uměleckými díly. Během analýz předložila řadu portrétů Jidáše, jež nesou dobové rysy. Ukázala plastičnost vnímání jeho osobnosti, a to i ve světě umění. Pokud by práce byla psána větším fontem a s obvyklými mezerami mezi řádky, byla by v rozsahu práce rigorózní. Autorka prostudovala odborné žurnály, komentáře i monografie, převážně anglicky, což lze hodnotit maximálně pozitivně. Přesto je dílo poměrně stručné, což je dáno tématem a množstvím materiálu, který je dnes k dispozici. Práce je originální, a to povahou zpracovaných materiálů, ale i díky využití aspektů sociální paměti či reflektovanou multioborovostí. Práci lze hodnotit jako **výbornou (1)** a autorce doporučuji, aby v tématu pokračovala v rámci doktorského studia (PhD). Kladem je, že se autorka orientuje velmi komplexně v dostupném „jidášovském

materiálu“ a je si vědoma, co leze dále doplnit a rozvinout. Položila tedy základ pro další studium, jež může mít i metodologicky ještě propracovanější povahu.

Pokud se autorka rozhodne podat práci jako rigorózní, bylo by vhodné doplnit kapitolu o dějinách bádání a dále promyslet otázky hermeneutické, což se netýká toliko práce s texty, ale interpretace uměleckých děl, aby analýzy obstály také před odborníky z jiných oborů. Rovněž k teorii sociální paměti je možné zmínit studie, jež jsou pro multioborové práce využitelné.

Jedná se již pouze o dodatečná doplnění, která však posunou tuto velmi kvalitní práci o další stupeň výše.

Práci je možné také v částečném rozsahu publikovat formou odborných článků, což autorce vřele doporučuji! (Úpravy by nezabraly mnoho času.)

Dne 1.9.2020 v Praze

Jiří Lukeš